

Inofficiell översättning

BARNSS DELAKTIGHET BEDÖMNINGSS VERKTYG

”

Vägledning till
genomförande

Europarådets
division för barns
rättigheter och
ungdomsavdelning

BARN DELAKTIGHET BEDÖMNINGSVERKTYG

Vägledning till genomförande

Fransk utgåva:

Outil d'évaluation de la participation des enfants: guide

Alla förfrågningar som rör reproduktion eller översättning
av hela eller delar av detta dokument ska ställas

till Directorate of Communication

(F-67075 Strasbourg Cedex eller publishing@coe.int).

All övrig korrespondens som rör detta dokument ska ställas
till Directorate General of Democracy.

Omslagsfoto: Shutterstock

Omslag och layout: Documents and
Publications Production Department (SPDP),

Europarådet

©Europarådet, mars 2016

Tryckt hos Europarådet

Innehåll

VANLIGA FRÅGOR OCH SVAR OM BEDÖMNINGSVERTYGET FÖR BARNNS DELAKTIGHET	5
ANVISNINGAR FÖR BEDÖMNINGSVERTYGET FÖR BARNNS DELAKTIGHET	7
Introduktion	7
Process	7
RIKTLINJER FÖR INSAMLING AV INFORMATION OM DE 10 INDIKATORERNA	9
UTFORSKA BARNNS SYNPUNKTER VIA FOKUSGRUPPER	17
Antal fokusgrupper och diskussionernas längd	17
Facilitatorns roll	18
Sammansättning och urval av fokusgrupper	18
Utvärdering av samrådsprocessen	20
Rapportering	20
FAKTABLAD – KOPPLA BARNKONVENTIONENS RAPPORTERINGSPROCESS TILL EUROPARÅDETS PROCESS FÖR BEDÖMNING AV BARNNS DELAKTIGHET	21
Barnkonventionens rapporteringsprocess	23
Rapporteringsprocess för kommittén för barnns rättigheter	22
Hur passar bedömningen av barnns delaktighet in i barnrättskommitténs rapporteringsprocess?	22
VÄGPLAN FÖR EUROPARÅDETS BEDÖMNINGSVERTYG FÖR BARNNS DELAKTIGHET	23
Introduktion	23
Syfte	23
Anvisningar och utbildningspaket	24
Tidslinje	24
AGENDA	29
"Garanterar barnns rätt till delaktighet på alla områden i livet och mäter framstegen med att främja barnns delaktighet"	29

Vanliga frågor och svar om bedömningsverktyget för barns delaktighet

---

Fråga 1: Vad är bedömningsverktyget för barns delaktighet?

— Svar: Europarådet har tagit fram ett bedömningsverktyg för barns delaktighet med tio specifika och mätbara indikatorer för att mäta framsteg när det gäller barns delaktighet. Indikatorerna kan användas av staterna för att mäta framstegen vid genomförandet av Ministerkommitténs rekommendation CM/Rec (2012)2 till medlemsstaterna om barns och ungas under 18 år delaktighet.

— De tio grundläggande indikatorerna är tvärgående i stället för schematiska, och återspeglar de tre vidare åtgärder som behandlas i rekommendationen:

- ▶ Åtgärder för att skydda rätten till delaktighet
- ▶ Åtgärder för att främja rätten till delaktighet
- ▶ Åtgärder för att skapa utrymmen för delaktighet

Fråga 2: Vad är barns delaktighet?

— Svar: Barns delaktighet är barns rätt att bli hörda och tas på allvar. Det definieras i Europarådets rekommendation (2012)2 som "individer eller grupper av barn har rätten, medlen, utrymmet, möjligheten och vid behov stödet att fritt uttrycka sina synpunkter, att höras och bidra till beslut i frågor som berör dem, och att deras synpunkter tillmäts betydelse i enlighet med deras ålder och mognad". Definitionen baseras på FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen), artikel 12, om barnets rätt att uttrycka en åsikt, och att åsikten beaktas i alla frågor eller förfaranden som berör

barnet. FN:s kommitté för barnets rättigheter har antagit den allmänna kommentaren 12 (2009) om "rätten att höras", som i detalj förklarar vad barns delaktighet betyder och hur det genomförs i praktiken på olika områden som utbildning och skolor, hälso- och sjukvård, våldssituationer, familjen, rättsliga förfaranden, osv. <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/AdvanceVersions/CRC-C-GC-12.pdf>

Fråga 3: Vem ska använda bedömningsverktyget för barns delaktighet?

— Svar: Bedömningsverktyget för barns delaktighet är avsett för Europarådets medlemsstater. De ministerier som ansvarar för barns rättigheter och välfärd leder bedömningen, men måste engagera olika intressenter som andra myndigheter, civilsamhället, barnombudspersoner, akademiker och organisationer som representerar yrkespersoner som arbetar med och för barn.

Fråga 4: Varför ska en stat använda bedömningsverktyget? Vilket mervärde har det?

- Svar: Verktyget möjliggör för staterna att:
- ▶ Öka medvetenheten om och förståelsen för barns rätt till delaktighet
  - ▶ Göra en referensbedömning av det nuvarande genomförandet av barns rätt till delaktighet
  - ▶ Identifiera åtgärder som krävs för att uppnå ytterligare efterlevnad
  - ▶ Uppmärksamma och dela bra metoder
  - ▶ Mäta framsteg över tid

Fråga 5: Vi rapporterar redan om genomförandet av Barnkonventionen, inklusive barns rätt till delaktighet, till FN:s kommitté för barnets rättigheter. Är inte bedömningen av barns delaktighet samma sak som vår rapportering om Barnkonventionen?

— Svar: Nej, processen att bedöma barns delaktighet ska integreras i rapporteringsprocessen om Barnkonventionen. På så sätt kan utfallet av bedömningen av barns delaktighet införas direkt i Barnkonventionens rapporteringsprocess. Ett faktablad om kopplingen mellan Barnkonventionens rapporteringsprocess och bedömningsprocessen för barns delaktighet har tagits fram av Europarådet och ingår i det här paketet.

Fråga 6: Måste vi engagera barn och ungdomar i bedömningsprocessen för barns delaktighet?

— Svar: Ja. Vissa av indikatorerna kan mätas genom att samla in data och publicerad information, men för flera av indikatorerna krävs barns och ungdomars synpunkter för att medlemsstaterna ska få en god bedömning av framstegen. Att direkt från barn och ungdomar få reda på hur verkligheten ser ut måste vara ett grundläggande element i den självbedömning som medlemsstaten genomför. Sådan feedback fungerar som en "kontroll" av bedömningens subjektiva natur. Anvisningar tillhandahålls för hur man samlar in synpunkter och erfarenheter från barn, även från barn i utsatta situationer, under möten med fokusgrupper.

Fråga 7: Vilken roll spelar icke-statliga organisationer i bedömningsprocessen?

— Svar: Det är viktigt att se till att informationen som används i bedömningsprocessen kommer från flera olika källor. Icke-statliga organisationer har goda förutsättningar att förstå vad som händer och besitter ofta goda kunskaper om barn och ungdomar i utsatta situationer. Deras bidrag till bedömningsprocessen är mycket viktiga och kan ses som ytterligare en "kontroll". Det optimala är om medlemsstater triangulerar sin egen utvärdering av sitt resultat med synpunkter och erfarenheter från icke-statliga organisationer och från så många olika barn och ungdomar som möjligt.

Fråga 8: Hur lång tid tar det att genomföra bedömningen av barns delaktighet?

— Svar: Omkring ett år. Då ingår en förberedelsefas med ett utbildningsmöte för alla intressenter som ska involveras (2 månader), en genomförandefas för att samla in data, samråda med barn och ungdomar och andra intressenter (8 månader) och en avslutande utvärderingsfas (2 månader).

Fråga 9: Hur mycket behöver vi budgetera för att genomföra bedömningen?

— Svar: Tidsåtagande från en representant för ett nationellt ministerium samt kostnader för att utse en nationell konsult måste tas med i beräkningen, liksom organisationen för ett utbildningsmöte för alla intressenter i början av processen och minst tio möten med barnfokusgrupper som leds av facilitatorer för barn. Ytterligare kostnader som tillkommer är utgifter för organisationen av möten som hålls med relevanta intressenter. Europarådet kan eventuellt subventionera delar av kostnaderna.

Fråga 10: Vad kan vi göra med bedömningens resultat?

— Svar: Resultatet kan användas som referensbedömning för att mäta framsteg över tid och ska ses som en stegvis process. Staterna förväntas ange uppföljningsförslag för varje indikator.

— Spridningen och genomförandet av verktyget kan transformera barns rätt att höras i staterna.

Fråga 11: Kommer resultatet av bedömningen av barns delaktighet att jämföras med andra stater?

— Svar: Nej, bedömningens resultat är enbart avsett för statens egen användning och ska fungera som en referens för att mäta framtida framsteg i genomförandet av barns delaktighet inom landet.

Fråga 12: Var finns det underlag för att genomföra bedömningen av barns delaktighet?

— Svar: På den här webbplatsen: www.coe.int/en/web/children/participation.

Anvisningar för bedömningsverktyget för barns delaktighet

Introduktion

Den 28 mars 2012 antog Europarådets ministerkommitté ministerkommitténs rekommendation (2012)² om barns och ungas under 18 år delaktighet (härefter kallad rekommendationen). Bedömningsverktyget för barns delaktighet² (härefter kallat verktyget) har tagits fram för att tillhandahålla specifika och mätbara indikatorer som staterna kan använda för att börja mäta framsteg vid genomförandet av rekommendationen. Framtagandet av bedömningsverktyget är en del av en pågående process som initierats av Europarådet för att säkerställa att barn och unga i Europarådets medlemsstater kan utöva sin rätt att bli hörda, tas på allvar och delta i beslutsfattande i alla frågor som berör dem. Här ingår att skydda rätten att delta, att främja och informera om delaktighet och att skapa utrymmen för delaktighet.

Under 2014 och 2015 genomfördes pilotprojekt med en tidigare version av bedömningsverktyget för barns delaktighet i tre av Europarådets medlemsstater: Estland, Irland och Rumänien. Den slutliga versionen av verktyget har reviderats för att återspegla fynd och erfarenheter från pilotprojekten, och publicerades i december 2015.

Anvisningarna beskriver hur du samlar in och analyserar information om varje indikator tillsammans med förslag på vilka intressenter som ska engageras och vilka utfall som förväntas. Anvisningarna ska läsas tillsammans med Bilaga två "Översikt över de nio grundkraven för effektivt och etiskt deltagande

och tillhörande riktmärken" till bedömningsverktyget för barns delaktighet.

— Anvisningarna innehåller:

1. Vad som förväntas av de nationella myndigheterna avseende stöd och resurser.
2. Hur information och data ska samlas in, till exempel fokusgrupper med barn och icke-statliga organisationer, disaggregerade data, osv.
3. Riktlinjer om vikten av att hålla möten/utfrågningar med grupper med flera intressenter.
4. En kommentar till varje indikator som anger vilka utmaningar som finns och vilken feedback som barnen och ungdomarna och övriga intressenter ska få.

Process

— För att inleda bedömningen av barns delaktighet har en vägplan tagits fram. Den anger en handlingsplan med tre faser:

1. Förberedelsefas (månad 1-2), i synnerhet via organisation av ett möte, inklusive utbildning i verktyget och barns delaktighet, med viktiga intressenter inom medlemsstaterna som organiseras av det samordnande ministeriet.
2. Genomförandefas (månad 3-10), i synnerhet via genomförande av verktyget genom att involvera alla intressenter som identifierades under förberedelsefasen i medlemsstaten.
3. Avslutande utvärderingsfas (månad 11-12), i synnerhet genom att ta fram ett utkast till en rapport med en referensbedömning och utvärdering av situationen för barns delaktighet i landet och med rekommendationer om förbättringar.

1. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1927229>

2. www.coe.int/en/web/children/publications

— Användningen av verktyget för att göra en bedömning är avsedd att starta en debatt om barns delaktighet i en medlemsstat i Europarådet, och för att samla in information som kan användas som referens för relevant politik och praxis. Ytterligare bedömningar ska göras regelbundet för att granska framstegen. Europarådet rekommenderar att dessa efterföljande bedömningar av framstegen ska göras i tid för att kunna användas i de regelbundna rapporter som staterna måste skicka till kommittén för barnets rättigheter vart fjärde år. Som hjälp i bedömningsprocessen har ett faktablad tagits fram som kopplar Barnkonventionsrapporteringen till Europarådets bedömningsprocess för barns delaktighet. Det finns också ett dokument med vanliga frågor och svar om bedömningsprocessen för barns delaktighet.

— Bedömningsverktyget för barns delaktighet innehåller tio grundläggande indikatorer som hjälper staterna att bedöma genomförandet av barns och ungas delaktighet inom olika områden i landet. Indikatorerna möjliggör för staterna att:

- ▶ Göra en referensbedömning av det nuvarande genomförandet

- ▶ Identifiera åtgärder som krävs för att uppnå ytterligare efterlevnad
- ▶ Mäta framsteg över tid.

Bedömningen ska ge en översikt över de framsteg som uppnåtts enligt de tio indikatorerna, som bedöms från 0 (inga framsteg) till 3 (uppfyller indikatorn fullständigt). Dessutom ska rekommendationer om ytterligare åtgärder formuleras för de brister som identifieras.

Ansvar för att genomföra bedömningsprocessen ligger hos en nationell myndighetsrepresentant som får stöd från Europarådets sekretariat. För att säkerställa engagemang från alla relevanta intressenter är det viktigt att det samordnande ministeriet hjälper till att skicka ut inbjudningar att delta i bedömningen av barns delaktighet.

En nationell konsult ska utses för att skriva den nationella rapporten som baseras på data och information som har samlats in, utfall från möten med barnfokusgrupper, utfall från webbundersökningen för barn, utfall från möten med yrkespersoner som arbetar med barn, möten med icke-statliga organisationer samt civilsamhället och andra intressenter.

Riktlinjer för insamling av information om de 10 indikatorerna

---

Anvisningarna för bedömningsverktyget ska läsas tillsammans med verktyget för bedömning av barns delaktighet, som beskriver var och en av de tio indikatorerna, deras definition, datakällor att konsultera samt bedömningskriterier, och föreslår några frågor att beakta när det gäller barn i utsatta situationer och barn som sällan blir hörda. Frågorna bidrar till att uppmärksamma olika erfarenheter från olika barn och unga, även från barn i utsatta situationer eller barn som sällan blir hörda. Verktyget identifierar grupper med barn som vanligtvis är utslutna. Disaggregerade data är viktiga eftersom de visar på skillnader i hur mycket olika grupper med barn kan uttrycka sina åsikter och få dem tagna på allvar.

— För varje indikator i bedömningsverktyget för barns delaktighet finns utrymme att göra anteckningar. Om det finns en lista med olika områden för en viss indikator finns det också en matris där staterna kan analysera varje område separat (det gäller indikatorerna 1, 4, 5, 6, 8 och 9).

— Verktyget innehåller en mall eller landsprofil för rapportering av bedömningsresultatet per indikator (Bilaga tre). I mallen uppmanas staterna att ange datum för slutförandet av bedömningen, de viktigaste intressenterna, betyget för varje indikator samt kommentarer eller observationer och exempel på bra metoder. För varje indikator ombeds staterna också att ange eventuella förslag på uppföljning och handlingsplaner. Den ifyllda mallen utgör en landsprofil för medlemsstaten. Profilen kan användas senare för att övervaka och granska genomförandet av de överenskomna förslagen på uppföljning och handlingsplaner. Europarådets sekretariat (ungdomsavdelningen och divisionen för barns rättigheter) vill ha en kopia av rapporten för att kunna se hur verktyget används och ta fram exempel på bra metoder som kan inspirera andra medlemsstater att vidta åtgärder för att främja barns och ungas delaktighet.

— Tabellen nedan visar de tio indikatorerna, sammanfattar hur bevis ska samlas in, anger vilka intressenter som måste involveras och ger råd om den lämpligaste metodiken. Tabellen klargör att olika typer av

information krävs för att bedöma framstegen enligt de olika indikatorerna, men det är också viktigt att medlemsstaterna beaktar information från många olika källor för hela bedömningen. Trianguleringen av olika typer av data, från policydokument och tillgänglig forskning, från fokusgrupper med icke-statliga organisationer och andra organisationer som arbetar med barn och unga och från barnen och ungdomarna själva (via fokusgrupper) utgör en viktig "kontroll" av medlemsstaternas subjektiva självbedömning.

— Dessutom kan medlemsstater vilja notera situationer där det finns begränsat med data (inklusive data som disaggregerats efter kön, funktionshinder och andra faktorer) och införa steg i handlingsplanerna för att förbättra tillgången till sådana data, till exempel ytterligare frågor i regelbundna undersökningar för skolbarn.

— Barn och unga deltar allt oftare i beslutsfattande online och via sociala media och det måste man beakta i bedömningen.

— När det anges att fokusgrupper med barn måste anordnas för att samråda med barn och unga föreslås att staterna genomför hälften av fokusgrupperna (minst fem) på skolor och den andra hälften (minst fem) i samarbete med icke-statliga organisationer, för att säkerställa att de potentiellt skilda erfarenheterna hos barn i utsatta situationer och barn som sällan hörs får tillräcklig uppmärksamhet. Det är viktigt att tydligt klargöra för skolorna och de icke-statliga organisationerna exakt vad som krävs.

— OBS! I bedömningsverktyget används termerna "barn och unga": det återspeglar det arbete som Europarådet utför i divisionen för barns rättigheter och ungdomsavdelningen. Betydelsen av "barn och unga" i bedömningsverktyget definieras i FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 1: "I denna konvention avses med barn varje människa under 18 år...". När staterna använder bedömningsverktyget måste de vara medvetna om att erfarenheterna hos alla barn under 18 år ska beaktas i bedömningsprocessen, vilket inkluderar barn i det yngsta åldersintervallet (under 7 år).

Indikatorer	Hur samlar man in bevis för varje indikator?	Involverade intressenter	Ytterligare kommentarer om metodik
<p>Indikator 1</p> <p>Rättsligt skydd för barns och unga personers rätt att delta i beslutfattande återspeglas i den nationella konstitutionen och lagstiftningen</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Samla in information, inklusive specifika data , i synnerhet via fackministerier, om rättsligt skydd för barns rätt att höras inom olika områden. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Fackministerier (inklusive de som ansvarar för utbildning och skolor, familjers beslutsfattande, straffrätt, hälso- och sjukvård, omvårdnad och skydd, vårdnad och invandrings- och asylförfaranden) ▶ Statliga organ 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Datainsamling ▶ Fokusera särskilt på skolor och utbildning när den här indikatorn analyseras – data om lagstiftning som gör etablering av skolråd obligatorisk – i olika typer av skolor (förskola, årskurs 1-6, årskurs 7-9, yrkesskolor, högre utbildning, specialutbildning (t.ex. för barn med särskilda behov)
<p>Indikator 2</p> <p>Barns och ungas rätt att delta i beslutfattande är uttryckligt inkluderad i en sektorsöverskridande nationell strategi för att genomföra barns rättigheter</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Samla in information, inklusive specifika data i synnerhet via fackministerier. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Fackministerier (inklusive de som ansvarar för utbildning, rättsväsende, hälsa, socialpolitik) ▶ Statliga organ 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Datainsamling
<p>Indikator 3</p> <p>Det finns en oberoende institution för barns rättigheter och den är skyddad enligt lag</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ska inbegripa analys av uppdrag och diskussioner i statliga organ och analysera om barnombudspersonen är i linje med "Parisprinciperna": http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r134.htm 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Fackministerium och/eller ombudskontor för barn 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Datainsamling (kontrollera vilken lagstiftning som finns och hur den genomförs i praktiken)
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kräver samråd med yrkespersoner som arbetar med barn och unga 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Yrkespersoner som arbetar med barn 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Anordna ett möte med olika yrkesgrupper, bland annat lärare och socialarbetare
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Samråd med barn genomförs i barnfokusgrupper. De konsulteras om hur ombudspersonen för barns rättigheter fungerar och når ut till barn, om de känner till ombudspersonen och hur de får kontakt med honom eller henne. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Barn 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Barnfokusgrupper anordnas av facilitatorer.

Indikatorer	Hur samlar man in bevis för varje indikator?	Involverade intressenter	Ytterligare kommentarer om metodik
<p>Indikator 4</p> <p>Det finns mekanismer som möjliggör för barn att utöva sin rätt att säkert delta i rättsliga och administrativa förfaranden</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kräver samråd med yrkespersoner och barn som har erfarenhet av rättssystemet och administrativa förfaranden. <p>Fokus ska ligga på:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Straffrättsliga förfaranden, - Familjerätt, - Omvårdnad och skydd, - Invandring <ul style="list-style-type: none"> ▶ Samråd med barn som har erfarenhet av rättssystemet och administrativa förfaranden genomförs i barnfokusgrupper, men kan även genomföras på andra sätt som landet tycker är lämpliga (till exempel enskilda intervjuer). ▶ Europarådets riktlinjer om rättssystem som tar hänsyn till barns behov är relevanta när det gäller att samråda med barn (de finns på ditt nationella språk: www.coe.int/en/web/children/publications) ▶ Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) genomförde studien "Child-friendly justice Perspectives and experiences of professionals on children's participation in civil and criminal judicial proceedings in 10 EU Member States" (2015) (berörda länder är: BUL, CRO, EST, FIN, FR, GER, POL, RO, SP, UK). Studien innehåller mycket information om barns delaktighet i ungdomsrättssystemet och synpunkter från 570 yrkespersoner. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2015-child-friendly-justice-professionals_en.pdf Den andra rapporten om FRA-forskningen koncentreras på svaren från de barn som intervjuades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Juridiska yrkespersoner som arbetar med eller för barn <ul style="list-style-type: none"> ▶ Barn med erfarenhet av rättssystemet, inklusive barn med erfarenhet av ungdomsrättsförfaranden och administrativa rättsliga förfaranden. <ul style="list-style-type: none"> ▶ EU-studie (FRA) om yrkespersoners erfarenheter av barns delaktighet i civil- och straffrättsliga förfaranden. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Anordna ett möte med en grupp (10 stycken) juridiska yrkespersoner eller en organisation som representerar juridiska yrkespersoner som arbetar med eller för barn, eller yrkespersoner som arbetar med administrativa rättsliga förfaranden där barn är direkt eller indirekt involverade (till exempel vid skilsmässor). De kan vara domare, advokater, jurister, osv. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Barns fokusgrupper och/eller enskilda intervjuer med barn <ul style="list-style-type: none"> ▶ Datainsamling från EU-studien (FRA), två studier från EU-kommissionen och en studie från Mental Disability Advocacy Centre.

Indikatorer	Hur samlar man in bevis för varje indikator?	Involverade intressenter	Ytterligare kommentarer om metodik
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ EU-kommissionen har genomfört en studie om barns inblandning i rättsliga förfaranden på tre områden: barn i straffrättsliga, civilrättsliga och administrativa förfaranden. Studien koncentreras på barnet i olika roller, till exempel som misstänkt/förövare, vittne, offer, käre eller på annat sätt föremål för rättsliga förfaranden. Slutresultatet publicerades i juli 2015: http://www.socialplatform.org/news/commission-study-published-on-childrens-involvement-in-justice/ ▶ EU-kommissionen har genomfört studien "Evaluation of legislation, policy and practice on child participation in the European Union" i de 28 EU-medlemsstaterna. Studien behandlar bland annat barns delaktighet på det rättsliga området. Studien publicerades i mars 2015. http://bookshop.europa.eu/en/evaluation-of-legislation-policy-and-practice-of-child-participation-in-the-european-union-eu--pbDS0514101/related/?pgid=lq1EknI0.1ISR000K4MycO9B00006Yjr1CF_;sid=xIpiORNAat-Bi_0YxvBj8dnFIZJkegRSTwlk=?PublicationKey=DS0514101&CatalogCategoryID=cOwKABstC3oAAAEjeJEY4e5L ▶ En studie genomfördes av MDAC om åtkomst till rättsväsendet för barn med mentala funktionshinder. Den finansierades av EU och genomfördes i tio länder: Bulgarien, Tjeckien, Ungern, Irland, Lettland, Litauen, Rumänien, Slovenien, Spanien och Storbritannien http://www.mdac.org/en/accessing-justice-children 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Två studier från EU-kommissionen: en om barns inblandning i rättsförfaranden och en med en mappning av nationell lagstiftning, politik och praxis för barns delaktighet i de 28 EU-medlemsstaterna. 	

Indikatorer	Hur samlar man in bevis för varje indikator?	Involverade intressenter	Ytterligare kommentarer om metodik
Indikator 5 Det finns enskilda barnvänliga klagomålsförfaranden 3	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kräver samråd inom flera sektorer med yrkespersoner från olika fält (bland andra skolor och utbildning, omvårdnad och skydd, hälsa- och sjukvård, straffrättsliga förfaranden, familjerättsförfaranden och invandringsförfaranden). ▶ Eftersom det finns få formella klagomål att analysera bör frågorna fokusera på: Finns det klagomålsförfaranden över huvud taget och på vilket av de angivna områdena? - Om sådana finns, är de barnvänliga? -Föreskrivs barnvänliga klagomålsförfaranden i lag och är de enkelt åtkomliga för alla barn? 	▶ Yrkespersoner som arbetar med barn	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Anordna ett möta med yrkespersoner inom bland annat: <ul style="list-style-type: none"> - Skolor och utbildning (inklusive lärare) - Advokater som arbetar med familje-, civil- och straffrätt - Hälsa (medicinsk personal som barnläkare och barnsjuksköterskor) - Socialarbetare och yrkespersoner som arbetar med barn inom omvårdnads- och skyddstjänster. - Tjänstemän som ansvarar för invandringsprocedurer - Akademiska experter
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kräver samråd med barn och unga för att testa om klagomålsförfarandena är kända och om de tycker att de är åtkomliga och säkra. ▶ Fakultativt protokoll 3 till Barnkonventionen om en kommunikationsprocedur bör övervägas – är det ratificerat och genomfört i medlemsstaten? 	▶ Barn och unga	▶ Barns fokusgrupper
Indikator 6 Barns rätt att delta i beslutsfattande ingår i förberedande utbildningar för yrkespersoner som arbetar med och för barn	▶ Beakta att utbildning av yrkespersoner ligger på olika nivåer i de olika länderna. Observera att förberedande utbildning står i fokus för den här indikatorn.		

3. Mer information om barnvänlig och kvalitativ delaktighet finns i Verktyg för bedömning av barns delaktighet, Bilaga 1, Grundkrav för delaktighet av god kvalitet, som innehåller en översikt över de åtgärder som krävs för att uppnå en barnvänlig klagomålsprocedur

Indikatorer	Hur samlar man in bevis för varje indikator?	Involverade intressenter	Ytterligare kommentarer om metodik
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Samråd med: <ol style="list-style-type: none"> 1. Ansvariga ministerier 2. Yrkesorgan (inklusive skolor och andra specifika yrkesgrupper) 3. Be om feedback från yrkespersonerna själva via organisationer som representerar dem (yrkesorganisationer) 4. Akademiska institutioner och utbildningsinstitutioner 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Fackministerier ▶ Statliga organ ▶ Yrkesorgan/-organisationer ▶ Yrkespersoner som arbetar med barn ▶ Akademisk personal som utformar och tillhandahåller utbildning för yrkespersoner 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Datainsamling och intervjuer med regeringstjänstemän ▶ Granskning av relevanta läroplaner ▶ Välj sex grupper med yrkespersoner som representerar ett av de valda områdena, till exempel lärare (lärarfacket), medicinsk personal, socialarbetare, vårdpersonal, osv. ▶ Anordna ett möte eller samråd skriftligen/via intervjuer med yrkesorganisationer. ▶ Samråd direkt med sex grupper med yrkespersoner valda från listan: <ul style="list-style-type: none"> - lärare - advokater - rättsväsende - polis - socialarbetare - hälso- och sjukvårdspersonal - invandringspersonal - vårdgivare och personal på boenden - fängelsepersonal (på institutioner för ungdomsbrottslingar om sådana finns) - barn- och ungdomsledare - offentliganställda
<p>Indikator 7</p> <p>Barn får information om sin rätt att delta i beslutsfattande</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Det är mycket viktigt att undersöka skolor för att se om läroplanen innehåller utbildning i mänskliga rättigheter och demokratiskt medborgarskap. Undersök om barns och ungas utbildning inbegriper barns rätt till utbildning, inklusive rätten till delaktighet. Är det en obligatorisk del i skolans läroplan? ▶ Undersök om regeringar eller statliga organ, till exempel inom hälso- och sjukvård, rättsväsende, barnskydd eller andra sektorer, anordnar medvetandehöjande kampanjer och tar fram foldrar eller andra material. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Fackministerier, i synnerhet utbildningsministeriet ▶ Statliga organ 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Datainsamling

Indikatorer	Hur samlar man in bevis för varje indikator?	Involverade intressenter	Ytterligare kommentarer om metodik
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Samråd med barn via fokusgrupper för att ta reda på hur medvetna de är om sin rätt till delaktighet och hur och var den rätten kan utövas ▶ Samråd med icke-statliga organisationers nätverk för barn, skolor, lokala myndigheter och barns och ungas organisationer ▶ Undersök vilka barnvänliga material som finns på olika områden, till exempel hälso- och sjukvårdssektorn eller rättsväsendet, och på olika fackministerier 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Barn ▶ Icke-statliga organisationer för barns rättigheter samt civilsamhället ▶ Skolor ▶ Lokala myndigheter ▶ Barns och ungas organisationer ▶ Fackministerier ▶ Statliga organ ▶ Yrkesorganisationer 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Barns fokusgrupper ▶ Anordna ett möte med civilsamhället, skolor, lokala myndigheter samt barns och ungas organisationer för att samla in information – det kan underlättas av barnombudspersonen ▶ Datainsamling
<p>Indikator 8</p> <p>Barn är representerade i forum, inklusive via sina egna organisationer, på styrningsnivå i skolan och lokalt, regionalt och nationellt</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Samråd med barn i fokusgrupper, via ett urval av skolor och med barn som har varit involverade i forum, för att ta reda på hur effektiva sådana möjligheter har varit för dem 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Barn 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Barns fokusgrupper
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Samråd med icke-statliga organisationers nätverk för barn, nationella ungdomsråd och lokala och regionala myndigheter 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Icke-statliga organisationer för barns rättigheter, civilsamhället ▶ Lokala myndigheter ▶ Akademiker 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Anordna ett möte med civilsamhället inklusive representanter för nationella och regionala ungdomsråd och skolråd samt lokala och regionala myndigheter för att samla in information – det kan underlättas av barnombudspersonen. ▶ Indikatorn måste analyseras på fyra olika nivåer: <ul style="list-style-type: none"> - Nationell - Regional - Lokal - Skolor

Indikatorer	Hur samlar man in bevis för varje indikator?	Involverade intressenter	Ytterligare kommentarer om metodik
Indikator 9 Det finns feedbackförfaranden riktade mot barn om lokala myndighetstjänster	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Samråd med barn via fokusgrupper 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Barn 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Barns fokusgrupper
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Samråd med icke-statliga organisationers nätverk för barn och lokala myndigheter 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Icke-statliga organisationer för barns rättigheter, civilsamhället och lokala myndigheter 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Anordna ett möte med civilsamhället och lokala myndigheter för att samla in information – det kan underlättas av barnombudspersonen. ▶ Samråden ska fokusera på sju specifika områden: <ul style="list-style-type: none"> - Utbildning och skolor - Alternativ omsorg (t.ex. familjehem, barnhem) - Lek, rekreation och sport - Kulturella tjänster (t.ex. museum, konst) - Barnavårdsmyndigheter - Stöd till invandrare och asylsökande - Familjestöd och barnträdgårdstjänster
Indikator 10 Barn får stöd för att delta i övervakningen av Barnkonventionen (inklusive i barnrättskommitténs skuggrapportering) och Europarådets relevanta instrument och konventioner (härefter kallade: instrument för barns rättigheter)	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Samråd med regeringskontakt ansvarig för FN:s barnrättskommittés rapportering 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Fackministerier ▶ Statliga organ 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Datainsamling ▶ Slutsatser från kommittén för barns rättigheter ▶ Slutsatser från Europarådets övervakningsorgan (t.ex. Europeiska kommittén för sociala rättigheter, Lanzarote-kommittén, osv.)
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Samråd med koalitionen av icke-statliga organisationer (om en sådan finns, i annat fall med en enskild eller en grupp med icke-statliga organisationer) som ansvarar för skuggrapporten eller är engagerad i rapporteringsprocessen om till FN:s barnrättskommitté. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Koalition av icke-statliga organisationer för barns rättigheter (om en sådan finns) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Anordna ett möte med representanter för koalitionen av icke-statliga organisationer för barns rättigheter
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Samråd med barn som har varit engagerade i Barnkonventionens rapporteringsprocess (om det finns några). Det ska göras via de icke-statliga organisationer som har engagerat barnen i rapporteringsprocessen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Barn som har varit engagerade i Barnkonventionens rapporteringsprocess 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Barns fokusgrupper ▶ Övervakningsrapporter av eller med barn

Utforska barns synpunkter via fokusgrupper

En fokusgrupp är en diskussion med ett litet antal deltagare som leds av en moderator eller facilitator, och där man försöker få insikt om

deltagarnas erfarenheter, attityder och uppfattningar. Fokusgrupper har länge ansetts ha vissa fördelar och är särskilt lämpade att användas tillsammans med barn. De skapar exempelvis en säker kamratmiljö och replikerar den miljö med små grupper som barn är vana vid från klassrummet. Kamratstödet i små grupper kan bidra till att jämna ut den ojämna maktfördelningen mellan vuxna och barn som finns i en-till-en-intervjuer. Barn kan också bli (mer) benägna att uttrycka sina åsikter när de hör andra göra det, och deras minne kan stimuleras av andra deltagares bidrag.

— Syftet med att anordna fokusgrupper med barn under pilotprojektet med verktyget för bedömning av barns delaktighet är att säkerställa kvalitativa bidrag från barn och unga om genomförandet av barns delaktighet i deras länder.

— När det gäller pilotprojektet med Europarådets verktyg för bedömning av barns delaktighet fokuserar diskussionerna i barnfokusgrupperna i synnerhet på frågor som uppstår kring följande indikatorer:

- ▶ Indikator 3: Det finns en oberoende institution för barns rättigheter och den är skyddad enligt lag
- ▶ Indikator 5: Det finns enskilda barnvänliga klagomålsförfaranden
- ▶ Indikator 7: Barn får information om sin rätt att delta i beslutsfattande
- ▶ Indikator 8: Barn är representerade i forum, inklusive via sina egna organisationer, på styrningsnivå i skolan och lokalt, regionalt och nationellt
- ▶ Indikator 9: Det finns feedbackförfaranden riktade mot barn om lokala tjänster

— Samråd med barn avseende indikator 4 och 10 genomförs bara med grupper med barn som har specifik erfarenhet som gäller dessa indikatorer.

▶ När det gäller indikator 4 – om det finns mekanismer som möjliggör för barn att utöva sin rätt att säkert delta i rättsliga och administrativa förfaranden – genomförs samråd med barn i specifika grupper med barn eller genom enskilda intervjuer med barn som har erfarenhet av rättssystemet och administrativa förfaranden.

▶ När det gäller indikator 10 – barn får stöd för att delta i övervakningen av Barnkonventionen och barnrättskommitténs skuggrapportering, samt Europarådets relevanta instrument och konventioner (härefter kallade: instrument för barns rättigheter) – måste samråd ske med barn som har varit engagerade i Barnkonventionens rapporteringsprocess.

Antal fokusgrupper och diskussionernas längd

— Tio fokusgrupper med barn anordnas i varje land. Fem av fokusgrupperna anordnas med hjälp av skolor för årskurs 1-9 (möjligtvis genom att använda Europarådets kontaktpunkter för utbildning om barns rättigheter och mänskliga rättigheter). De övriga fem fokusgrupperna anordnas tillsammans med organisationer från civilsamhället. Icke-statliga organisationer ombeds att säkerställa att i synnerhet barn i utsatta situationer och barn som sällan hör deltar i fokusgruppens möten (bland annat funktionshindrade barn, barn med erfarenhet av alternativt vård, barn i hälso- och sjukvården, flykting- och invandrabarn, osv.).

— Tillräckligt med tid ska avsättas för att anordna samråden i fokusgrupperna. Samråden ska företrädesvis ta en hel dag, och ska inte vara kortare än en halv dag. Samråden kan hållas under en dag under en weekend. Om det här alternativet används ska det säkerställas att det finns tillräckligt med pauser och stimulans under hela samrådsdagen. För vissa barn kan det vara svårt att koncentrera sig och engagera sig fullständigt under en hel dags samråd och de kanske föredrar en rad kortare sessioner. Därför kan samråden också anordnas som flera kortare sessioner efter skolan, beroende på vad som är praktiskt och i barngruppens bästa intresse.

Facilitatorns roll

— Kvaliteten på fokusgruppens diskussioner och de data som erhålls beror till stor del på facilitatorns skicklighet och hans eller hennes förmåga att stimulera och upprätthålla diskussionen bland deltagarna. Facilitatorn har tre huvudfunktioner: för det första att få gruppen att känna sig bekväm och trygg, för det andra att hålla diskussionen fokuserad på ämnet och säkerställa att alla barn har möjlighet att bidra, och för det tredje att förtydliga barnens bidrag genom att begära klargöranden när svaren verkar tvetydiga eller när bidrag från samma barn verkar motsägelsefulla.

— Därför behöver fokusgrupperna förberedas av en professionell facilitator som har erfarenhet av att arbeta med barn och som är väl insatt i processen och innehållet i Europarådets bedömningsverktyg för barns delaktighet.

Facilitatorns förberedelser innebär:

- ▶ Att lära känna Europarådets bedömningsverktyg, rekommendation och verktygets pilotprocess. Att sätta sig in i indikatorerna som barnen ska samråda om (nummer 5, 7, 8 och 9) och den barnvänliga versionen av verktyget (uppskattad arbetstid: en halv dag)
- ▶ Att förbereda samråden i fokusgruppen: ta fram ett program, se till att det innehåller tillräckligt med pauser och stimulans och säkerställa att de viktiga frågorna diskuteras. Det kan ske på olika sätt: gruppdiskussioner, World Café-diskussioner, teater och rollspel, kreativt arbete, osv. (uppskattad arbetstid: en halv dag).
- ▶ Genomföra fokusgruppens möte (uppskattad arbetstid: en dag)
- ▶ För vart och ett av de tio samråden i fokusgruppen ska utfallet samlas in, analyseras och skrivs ned. (uppskattad arbetstid för rapportering om varje fokusgrupp: en dag)

Sammansättning och urval av fokusgrupper

— Ett antal faktorer måste beaktas när man planerar sammansättningen av fokusgrupper med barn. De är bland annat gruppens storlek, ålder, kön, språk och andra variabler som är relevanta för diskussionsämnet.

Fokusgrupper i skolor

— Ett urval av fem skolor från hela landet måste göras av det nationella ministerium/organ som ansvarar för pilotprocessen för bedömningsverktyget för barns delaktighet. Urvalet av barn i skolorna ska göras i samråd med de utsedda skolorna,

och representera en mångfald barn med olika bakgrunder, t.ex. från landsort och städer, från områden med specifika minoriteter, osv. Barnen måste anmäla sig som frivilliga att delta i fokusgrupperna och får inte väljas ut av skolledningen utan aktiv samtycke från barnen. Den utsedda skolan ska uppmanas att välja ut en grupp med maximalt 15 till 20 frivilliga barn i olika åldrar och med en jämn könsfördelning.

Fokusgrupper i icke-statliga organisationer

— Under det nationella informationsmötet uppmanas icke-statliga organisationer och aktörer från civilsamhället att förbereda för barnfokusgrupper utanför skolorna. De nationella myndigheterna ber de icke-statliga organisationerna och civilsamhället att utse fem grupper med barn från specifika utsatta miljöer. Representanterna från de icke-statliga organisationerna och civilsamhället ombeds att samordna fokusgrupperna med sektorn för icke-statliga organisationer. Det kan göras genom att be olika icke-statliga organisationer att var och en anordna ett fokusgruppsmöte med barn, det vill säga icke-statliga organisationer som arbetar med specifika grupper av barn, till exempel funktionshindrade barn, asylsökande barn, barn i ungdomsrättsvård, omhändertagna barn, osv. Syftet är att säkerställa att olika grupper med barn från vissa (utsatta) bakgrunder kan delta i samråden.

Referenser till metoder för fokusgrupper med barn och samråd med barn:

- ▶ Sheila Greene & Diane Hogan, SAGE Research Methods, 'Researching Children's Experience, Exploring children's views through focus groups', 2005, http://www.uk.sagepub.com/gray3e/study/chapter18/Book%20chapters/Focus_groups_with_children.pdf
- ▶ In a focus group, a discussion is organized to explore individuals' perceptions and experiences of a particular theme (Kitzinger, 1994; McLafferty, 2004; Tinnfält, 2007; Brunnberg, 2013b).
- ▶ Observatory for Childhood, Youth and Youth Care of the Federation Wallonie-Bruxelles (www.oejaj.cfwb.be) 'Vademecum on children's participation in public decision making: Why should I involve children?' http://old.eurochild.eu/fileadmin/ThematicPriorities/EYEC/Others/OEJAJ_VM_EN_LOW.pdf
- ▶ Eurochild, 'Speak Up! Giving a Voice to European Children in Vulnerable Situations, Methodological Framework' (Eurochild, May 2011): beskriver detaljerat villkoren för att hålla fokusgrupper med (utsatta) barn, inklusive skyddsåtgärder för barn, barnvänliga miljöer, grundläggande regler, verktyg (t.ex. stimulans, kreativa aktiviteter, osv.), facilitatorns roll.)

Frågor som ska tas upp under samråden i barnfokusgrupperna

Observera att det här bara är vägledande frågor för samråden med barn. Facilitatorn måste anpassa frågorna och ställa de frågor som är lämpliga för barnens ålder och bakgrund och se till att det finns tillräckligt med stimulans, lekar, interaktiva övningar och andra aktiviteter under samråden i fokusgruppen.

Indikator 3: Det finns en oberoende institution för barns rättigheter och den är skyddad enligt lag

- ▶ Förklara för barnen vad ombudspersonen för barns rättigheter gör i deras land, och vilket ansvar han eller hon har.
- ▶ Fråga barnen om de vet att det finns en ombudsperson för barn.
- ▶ Vet de hur barnombudspersonen fungerar och om han eller hon når ut till barn?
- ▶ Vet de hur de kommer i kontakt med barnombudspersonen?

Indikator 5: Det finns enskilda barnvänliga klagomålsförfaranden⁴

- ▶ Förklara för barnen att barn (och vuxna) har rätt att klaga om det finns en tjänst som inte fungerar bra för dem. Klagomålet kan framföras till personer som arbetar med tjänsten eller till statliga institutioner, till exempel ombudspersonen (för barns rättigheter).
- ▶ Diskutera olika typer av tjänster som är relevanta för barn. För varje tjänst, fråga barnen om det vet hur de ska klaga på tjänsten om något blir fel eller de blir orättvist behandlade eller känner sig diskriminerade. Förklara först vad diskriminering är, om det behövs. Fråga barnen om de har sett affischer i skolan, informationsfoldrar eller hittat webbplatser om hur man framför ett klagomål på någon av följande tjänster.
- ▶ Exempel på frågor om domstolsförfaranden att diskutera med barnen:
  - Om barnets föräldrar gick till domstol till exempel för en skilsmässa, upplevde han/hon någon orättvis behandling från domstolen (domstolens personal) eller kände han/hon sig diskriminerad?
  - Om barnet har upplevt att han/hon anklagades för att bryta lagen eller har varit tvungen att infinna sig i domstol som vittne till brott, upplevde han/hon någon orättvis behandling från domstolen (domstolens personal) eller kände han/hon sig diskriminerad?

4. Mer information om barnvänlig och kvalitativ delaktighet finns i Bedömningsverktyg för barns delaktighet, Bilaga 1, Grundkrav för delaktighet av god kvalitet, som innehåller en översikt över de åtgärder som krävs för att uppnå en barnvänlig klagomålsprocedur

- Exempel på frågor om utbildningssystemet:
- Upplevde barnet till exempel ojämlig tillgång till utbildning i skolsystemet?
- Exempel på frågor om hälso- och sjukvårdssystemet att diskutera med barnen:
- Om barnet har erfarenhet av att besöka läkare eller sjukhus, upplevde han/hon att personalen (läkare, sköterska, osv.) inte behandlade honom/henne korrekt?
- Förklarade den medicinska personalen vilken behandling de skulle utföra eller inte? Kände barnet sig rädd av behandlingen?
- Förklarade den medicinska personalen vad som skulle hända efter barnets behandling, till exempel att han/hon skulle ha ont efteråt?
- Indikator 7: Barn får information om sin rätt att delta i beslutsfattande
- ▶ Fråga barnen om det vet att de har rätt att få sin röst hörd och att deras synpunkter ska tas på allvar.
- ▶ Fråga barnen hur de fick information om sin rätt att delta: till exempel om deras lärare, kamrater, familjemedlemmar eller någon annan berättade för dem?
- ▶ Fick barnen information om sin rätt att delta i årskurs 1-6 och/eller i årskurs 7-9? Det kanske ingick i skolutbildningen om mänskliga rättigheter eller barns rättigheter.
- ▶ Om barnen har informerats om/fått reda på sin rätt att delta, var det tydligt och förstår de konsekvenserna?

Indikator 8: Barn är representerade i forum, inklusive via sina egna organisationer, på styrningsnivå i skolan och lokalt, regionalt och nationellt

- ▶ Förklara för barnen vilken betydelse det har att en förening, till exempel en organisation, kan konsulteras av lokala, regionala eller nationella myndigheter, till exempel ett lokalt barn- eller ungdomsråd eller ett skolråd.
- ▶ Förklara för barnen att de har rätt att bilda en förening.
- ▶ Fråga barnen vilka organisationer (rådgivande organ med lokalt, regionalt eller nationellt styre) de är medlemmar i. Ge några exempel om barnen tycker att frågan är svår: skolråd, lokalt barn-/ungdomsråd, regionala eller nationella barn-/ungdomsråd, ett barn- eller ungdomsråd som är rådgivande till en icke-statlig organisation (t.ex. en hjälplinje för barn eller andra barn- och ungdomsorganisationer).
- ▶ Fråga om det finns barn i fokusgruppen som inte är medlemmar i någon sådan organisation. Kan de förklara orsaken till det, exempelvis att det inte finns några barn- och ungdomsråd där de bor eller att de inte tror att det gör någon skillnad

att var medlem? (Frågans syfte är att ta reda på barn- och ungdomsrådets omfattning och effektivitet.)

- ▶ Om barnen är medlemmar i barn- eller ungdomsråd, diskutera om de känner att de kan påverka beslut och i vilken utsträckning de faktiskt har påverkat beslut. Tas deras synpunkter på allvar?
- ▶ Fråga barnen om de tror att de olika barn- och ungdomsråden är representativa för alla barn i deras stad, region eller land? Förklara vad representation betyder, till exempel att lika många flickor som pojkar deltar, olika åldrar deltar, barn med olika förmågor inklusive barn med funktionshinder deltar, barn från olika bakgrunder (invandrare, etniska minoriteter, asylsökande barn, osv.) kan delta.

Indikator 9: Det finns feedbackförfaranden riktade mot barn om lokala tjänster

- ▶ Förklara för barnen att de lokala myndigheterna tillhandahåller olika tjänster för barn. Du kan nämna några tjänster och sedan fråga barnen om de kan komma på några andra. Lokala myndighetstjänster kan vara alternativ vård (till exempel familjehem, barnhem), utbildning och skolor, men även lek, rekreation och sport, kulturella tjänster (till exempel museum, konst), barnvårdsmyndigheter, stöd till invandrare och asylsökande, familjestöd och barnträdgårdstjänster.
- ▶ Fråga barnen om de vet att de kan ge sin syn på tjänsterna om du upplevde en orättvis behandling från tjänsterna som de just diskuterade. Om de känner till ett befintligt feedbackförfarande för barn, fråga om de kan förklara hur det fungerar? Skulle de till exempel kunna fylla i en undersökning eller ett utvärderingsformulär?
- ▶ Är feedbackförfarandena tillgängliga för alla barn oavsett ålder, funktionshinder, nationalitet, bakgrund, osv., eller finns det grupper med barn som inte kan använda dem?
- ▶ Fråga barnen om de, när de ger feedback till tjänsterna, om de vet om något görs med deras förhållanden. Får de till exempel information om förändringar som görs till följd av deras feedback?

Utvärdering av samrådsprocessen

I slutet av samrådet utvärderar du själva samrådsprocessen tillsammans med barnen. Det

kan du göra med en snabb övning, till exempel genom att använda en skala från 1 till 5 och märka ut de här siffrorna i rummet. Ställ sedan specifika frågor till barnen om samrådets längd, om det var till nytta, om det var tydligt, vad de tyckte om facilitatorn, om de lärde sig något om barns delaktighet och rätt att bli hörda och be dem ge samrådsprocessen ett övergripande betyg.

Barnen kan ange betyg på skalan genom gå eller springa till siffrorna i rummet: 1 betyder att de tyckte att det inte var jättedåligt och 5 betyder att det var mycket bra. Facilitatorn kan även använda en annan utvärderingsmetod som han/hon känner till.

Rapportering

Samråden i fokusgrupper måste rapporteras skriftligen. Facilitatorn, den nationella rapportören eller någon annan som har utsetts till den här uppgiften ska göra det.

Rapporter från fokusgrupper med barn ska innehålla:

- ▶ Bakgrundsinformation om barnen som deltog: antal barn, åldrar, flickor/pojkar, bakgrund (från en stor stad, landsbygdsområde, del av landet), annan specifik bakgrundsinformation, till exempel funktionshinder, invandrabarn, resandebarn, romska barn, barn i alternativ vård (fosterhem eller institutioner), barn på institutioner för ungdomsbrottslingar, osv.
- ▶ Process för samråden: här måste ingå information om miljön där samråden genomfördes, samrådets program (aktiviteter), samrådets längd (t.ex. en halv dag, en hel dag eller fyra sessioner på 1,5 timme, osv.), antalet närvarande vuxna (facilitatorer, andra vuxna).
- ▶ Samrådets utfall per indikator (3, 5, 7, 8, 9): beskriv vad barnen sa om varje indikator, och anteckna även fysiska observationer som stack ut, till exempel om barnen pratade om en fråga med entusiasm, ilska eller sorg. Andra observationer kan vara om barnen tyckte att det var mycket svårt att prata om specifika indikatorer. Bredvid den beskrivande delen ska rapportören dra slutsatser från det som han/hon observerade som de viktigaste utfallen av samrådsprocessen.
- ▶ Utvärdering: beskriv den utvärderingsmetod som användes och utfallet av utvärderingen av samråden i fokusgruppen.

Faktablad – koppla Barnkonventionens rapporteringsprocess till Europarådets bedömningsprocess för barns delaktighet

Regeringarna måste regelbundet rapportera om genomförandet av Barnkonventionen, inklusive barns rätt till delaktighet, till FN:s kommitté för barnets rättigheter. Europarådets bedömningsverktyg för barn delaktighet kan användas för att göra en bedömning som kan användas i Barnkonventionens övervaknings- och rapporteringsprocess för att informera om vilka framsteg medlemsstaterna gör för att genomföra konventionens artikel 12.

Det här faktabladet innehåller information om hur utfallet av bedömningen av barns delaktighet kan integreras i barnkonventionens regelbundna rapporter.

Barnkonventionens rapporteringsprocess

I barnkonventionen föreskrivs att alla regeringar som är part i barnrättskommittén måste lägga fram sin första rapport inom två år från ratificeringen, följd av regelbundna rapporter vart femte år. Länderna skickar först rapporterna till (och diskuterar senare rapporterna med) FN:s kommitté för barnets rättigheter, som sammanträder i Genève och har etablerats i enlighet med konventionens artikel 43. Kommittén för barnets rättigheter består av 18 medlemmar "med högt moraliskt anseende" från olika länder och rättssystem, och som är experter på mänskliga rättigheter. Kommitténs medlemmar har sitt mandat från själv barnkonventionen och är "ansvariga endast inför världens barn".

Under sitt arbete försöker kommittén engagera stater i en konstruktiv dialog i syfte att kritiskt bedöma barns situation och främja samarbete för att genomföra barnkonventionen. Det huvudsakliga målet för den internationella övervakningsprocessen är att guida och stärka den nationella kapaciteten för att säkerställa och övervaka genomförandet av barns rättigheter.

Processen förbättrar genomförandet av barns rättigheter genom att ge en meningsfull möjlighet för olika intressenter, inklusive regeringstjänstemän, privata institutioner och oberoende förespråkare ska agera tillsammans för att förbättra barns situation. Rapporteringsprocessen är avsedd som verktyg för policyutveckling och för att planera för och främja respekten för barns rättigheter. Därför uppmanas regeringar att engagera alla samhällssektorer när rapporterna tas fram.⁵

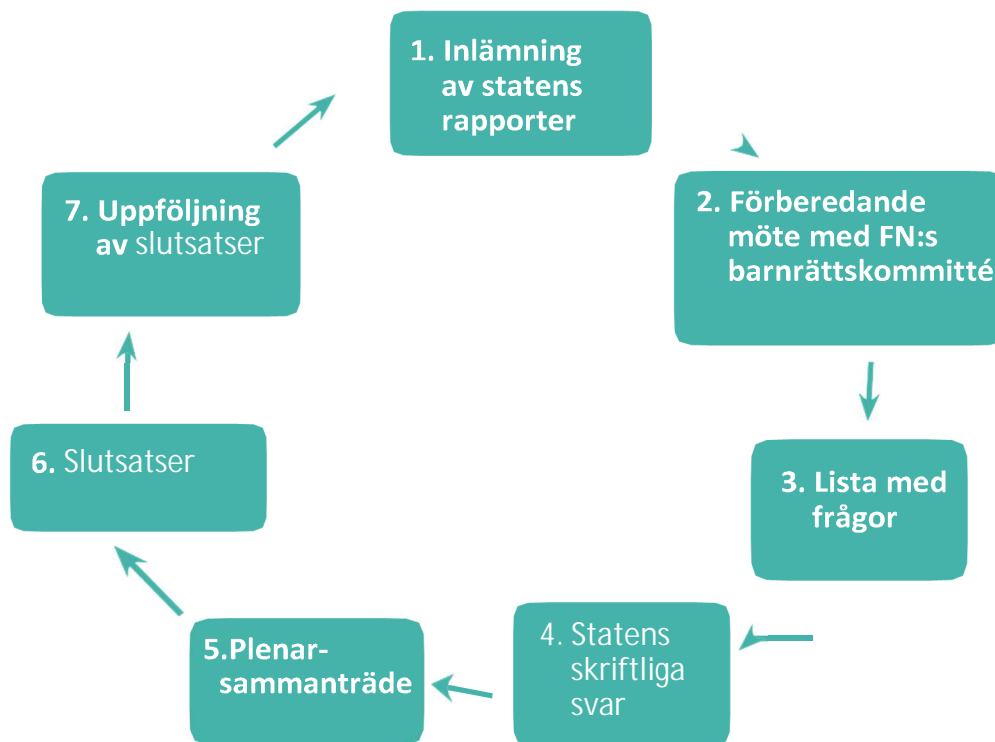
Rapporteringen till FN:s kommitté för barnets rättigheter är en kontinuerlig, cyklisk process där framtagandet och inlämningen av rapporterna är en naturlig biprodukt av det pågående arbetet hos alla myndigheter. Den ansvariga myndigheten måste påbörja en samrådsprocess med olika intressenter när rapporten tas fram. Intressenterna är bland annat statliga myndigheter, departement, organisationer i det civila samhället, icke-statliga organisationer, barn, akademiker och yrkespersoner som arbetar med och för barn.

Barnrättskommitténs roll är att övervaka statens genomförande av barnkonventionen, med utgångspunkt i statens skriftliga rapport och kommitténs muntliga granskning. Efter granskningen utfärdar kommittén en rad rekommendationer eller slutsatser om områden där regeringen inte efterlever barnkonventionen, och uppmärksammar åtgärder som regeringen måste vidta för att uppfylla alla sina internationella skyldigheter mot barn enligt barnkonventionen. Regeringarna måste konkretisera dessa slutsatser. Även om barnrättskommittén inte har någon formell uppföljningsrutin där genomförandet av slutsatserna bedöms, så beaktar kommittén de föregående slutsatserna vid varje regelbunden granskning. Kommittén jämför dem med framstegen som beskrivs i statens rapport och i uppgifter från andra intressenter.⁶

5. UNICEF, "CRC Reporting process, Element 7".

6. Child Rights Connect, CRC Reporting Process, <http://www.childrightsconnect.org/connect-with-the-un-2/crc-reporting/>

Grafisk framställning av Barnkonventionens rapporteringsprocess

Hur passar bedömningen av barns delaktighet in i rapporteringsprocessen?

Samtidigt som barnrättskommitténs rapporteringsprocess påbörjas måste bedömningen av barns delaktighet initieras, och måste anpassas till barnrättskommitténs rapporteringsprocess. De tio indikatorerna som mäter barns delaktighet i en stat ligger helt i linje med det sätt på vilket barnrättskommittén har förklarat och utvecklat betydelsen av det som avses i barnkonventionens artikel 12 om barns delaktighet. Utfallen från bedömningen av barns delaktighet kan därför integreras direkt i staternas rapport till FN:ns

barnrättskommitté.

Samtidigt måste de utfall av bedömningen av barns delaktighet som kräver ytterligare åtgärder för att förbättra framstegen inom vissa indikatorer övervakas och följas upp av staten. På samma sätt måste barnrättskommitténs slutsatser konkretiseras och genomföras av staten.

Båda processerna är kontinuerliga och ska inte ses som enskilda rapporter vart femte år, utan som en pågående övervakning och förbättring av standarden på barns rättigheter enligt barnkonventionen.

Europarådets bedömningsprocess för barns delaktighet ska därför inte enbart ses som ett komplement till barnkonventionsrapporten till barnrättskommittén, utan även som ett sätt att förbättra rapporten.

Vägplan för Europarådets bedömningsverktyg för barns delaktighet

Introduktion

Den 28 mars 2012 antog Europarådets ministerkommitté ministerkommitténs rekommendation (2012)⁷ om barns och ungas under 18 år delaktighet (härefter kallad rekommendationen). Bedömningsverktyget för barns delaktighet⁸ (härefter kallat verktyget) har tagits fram för att tillhandahålla specifika och mätbara indikatorer som staterna kan använda för att börja mäta framsteg i genomförandet av rekommendationen. Framtagandet av bedömningsverktyget är en del av en pågående process som initierats av Europarådet för att säkerställa att barn och unga i Europarådets medlemsstater kan utöva sin rätt att bli hörda, tas på allvar och delta i beslutsfattande i alla frågor som berör dem. Här ingår att skydda rätten att delta, att främja och informera om delaktighet och att skapa utrymmen för delaktighet. Som en del av Europarådets initiativ genomfördes tre policygranskningar om barn och ungas delaktighet i Finland, Slovakien och Moldavien¹¹ under 2011 och 2012. Dessa policygranskningar utgjorde grunden till utvecklingen och införandet av den ovan nämnda rekommendationen om barns och ungas delaktighet. En specifik sektion på Europarådets webbplats är avsatt särskilt för barns och ungas delaktighet¹².

EU har samtidigt bidragit till att identifiera bra metoder och verktyg för barns delaktighet i studien "Evaluation of legislation, policy and practice on child participation in the European Union (EU)"¹³, som utgör en omfattande översikt över lagstiftning, policy och praxis för barns delaktighet i EU:s 28 medlemsstater. Resultatet utgör en referens för barns delaktighet vid framtagandet och genomförandet av åtgärder och policies som berör dem och ger rekommendationer och praktiska riktlinjer för barns delaktighet på lokal, regional, nationell och europeisk nivå.

7. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1927229>

8. www.coe.int/en/web/children/publications

9. www.coe.int/en/web/children/publications

10. www.coe.int/en/web/children/publications

11. www.coe.int/en/web/children/publications

12. www.coe.int/en/web/children/publications

13. Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för rättsliga och Consumers (JUST), Unit C1 Fundamental Rights and rights of the child, Evaluation of legislation, policy and practice on child participation in the European Union (EU), March 2015

Dessutom har internationella icke-statliga organisationer som Rädda barnen, Plan International, World Vision och UNICEF

– och som stöds av Oak Foundation – tagit fram verktyget "Framework for monitoring and evaluating children's participation"¹⁴. Ramverket är avsett att övervaka och utvärdera flera olika processer för barns delaktighet och verktyget kan användas av organisationer som arbetar direkt med barn, av organisationer som leds av barn och unga och av regeringar. Det här verktyget och Europarådets bedömningsverktyg för barns delaktighet kompletterar varandra. Användningen av Europarådets bedömningsverktyg för barns delaktighet bör ses i samma sammanhang som övriga aktiviteter som genomförs av Europarådet, EU och internationellt.

Ett pilotprojekt genomfördes med Europarådets bedömningsverktyg för barns delaktighet i tre länder (Estland, Irland och Rumänien) under 2014 och 2015. Erfarenheterna från pilotprojekten har införlivats i den här vägplanen, de medföljande anvisningarna och utbildningspaketet. Ett dokument med vanliga frågor och svar om bedömningsverktyget och ett faktablad som kopplar Barnkonventionsrapporteringen till bedömningsprocessen finns också. Själva verktyget har också reviderats för att lösa problem som visade sig i pilotprojekten.

Syfte

Användningen av verktyget för att göra en bedömning är avsedd att starta en debatt om barns delaktighet i en medlemsstat i Europarådet, och för att samla in information som kan användas som referens för relevant politik och praxis. Ytterligare bedömningar ska göras regelbundet för att granska framstegen. Europarådet rekommenderar att dessa efterföljande bedömningar av framstegen ska göras i tid för att kunna användas i de regelbundna rapporter som staterna måste skicka till kommittén för barnets rättigheter vart femte år.

14. <http://www.savethechildren.org.uk/resources/online-library/toolkit-monitoring-and-evaluating-childrens-participation>

— Bedömningsverktyget för barns delaktighet innehåller tio grundläggande indikatorer som hjälper staterna att bedöma genomförandet av barns och ungas delaktighet inom olika områden i landet. Indikatorerna möjliggör för staterna att:

- ▶ Göra en referensbedömning av det nuvarande genomförandet
- ▶ Identifiera åtgärder som krävs för att uppnå ytterligare efterlevnad
- ▶ Mäta framsteg över tid.

— Bedömningen ska ge en översikt över de framsteg som uppnåtts enligt de tio indikatorerna, som bedöms från 0 (inga framsteg) till 3 (uppfyller indikatorn fullständigt). Dessutom ska rekommendationer om ytterligare åtgärder formuleras för de brister som identifieras.

Anvisningar och utbildningspaket

Ett utbildningspaket och anvisningar finns som hjälp för bedömningen av barns delaktighet.

— Anvisningarna beskriver hur du samlar in och analyserar information om varje indikator tillsammans med förslag på vilka intressenter som ska engageras och vilka utfall som förväntas.

Anvisningarna innehåller:

1. Vad som förväntas av de nationella myndigheterna avseende stöd och resurser.
2. Hur information och data ska samlas in, till exempel fokusgrupper med barn och icke-statliga organisationer, disaggregerade data, osv.
3. Riktlinjer om vikten av att hålla möten/utfrågningar med grupper med flera intressenter.
4. En kommentar till varje indikator som anger vilka utmaningar som finns och vilken feedback som barnen och ungdomarna och övriga intressenter ska få.

— Utbildningspaketet kan användas för att anordna den inledande utbildningsdagen för de viktigaste intressenterna som ska delta i bedömningen av barns delaktighet. Det innehåller material som hjälper intressenterna att förstå både det koncept med barns delaktighet som ligger till grund för verktyget, och själva verktyget.

Utbildningspaketet innehåller:

1. Ett utkast till agenda för utbildningsdag(ar).
2. En presentation av barns delaktighet: barnkonventionens artikel 12 och den allmänna kommentaren nr. 12 avseende barns rätt till delaktighet.
3. En presentation av Europarådets arbete avseende efterlevnaden av barns rätt till delaktighet, inklusive de tre policygranskningarna och framtagandet av rekommendationen om barns och ungas under 18 år delaktighet.
4. En presentation av bedömningsverktyget för barns delaktighet.
5. En presentation av bedömningsprocessen för barns delaktighet.
6. Illustrativa europeiska fallstudier om hur barns delaktighet påverkar beslutsprocesser.
7. Riktlinjer för arbetsgruppsessioner under utbildningsdagen för att diskutera och introducera intressenterna för bedömningsverktyget.

Tidslinje

Syftet med vägplanen är att föreslå en tidtabell och en vägledning till att använda bedömningsverktyget för barns delaktighet i en medlemsstat i Europarådet.

I följande tabell beskrivs en handlingsplan för att genomföra bedömningarna i följande tre faser som äger rum under ett år (12 månader):

1. Förberedelsefas (månad 1-2), i synnerhet via organisation av ett möte, inklusive utbildning i verktyget och barns delaktighet, med viktiga intressenter inom medlemsstaterna som organiseras av det samordnande ministeriet.
2. Genomförandefas (månad 3-10), i synnerhet via genomförande av verktyget genom att involvera alla intressenter som identifierades under förberedelsefasen i medlemsstaten.
3. Avslutande utvärderingsfas (månad 11-12), i synnerhet genom att ta fram ett utkast till en rapport med en referensbedömning och utvärdering av situationen för barns delaktighet i landet och med rekommendationer om förbättringar.

1. Förberedelsefas

Förberedelsefasen består i att anordna en introduktionsutbildning för viktiga intressenter på nationell nivå.

Tidslinje	Åtgärd	Ansvar
2 månader		
Månad 1	<p>Översättning</p> <p>Allt underlag för verktygets pilotfas ska översättas till det nationella språket, det vill säga själva verktyget och den barnvänliga versionen av det, anvisningarna till verktyget, webbundersökning för barn. Översättning av riktlinjerna för barnens facilitator är frivillig. Översättningarna måste vara klara för distribution på utbildningsmöten i början av bedömningsprocessen.</p>	Nationell myndighet
Månad 2	<p>Utnämning av nationell konsult och facilitatorer</p> <p>En nationell konsult eller ansvarig person inom ministeriet ska utses för att samla in data och utfall från bedömningsprocessen och ta fram ett utkast till en nationell rapport.</p> <p>Utöver en nationell konsult ska en eller flera facilitatorer utses för att anordna, leda och rapportera om fokusgrupper med barn och unga.</p>	Nationell myndighet
Månad 2	<p>Förberedelse inför utbildnings- och informationsmöte</p> <p>Ett möte ska anordnas för att påbörja bedömningsprocessen för barns delaktighet. Den rekryterade nationella konsulten ska delta i informationsmötet.</p> <p>Inbjudningar ska skickas ut av det samordnande organet/ministeriet till relevanta intressenter, till exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Relevanta fackministerier och statliga organ (inklusive lokala myndigheter) ▶ Civilsamhället och icke-statliga organisationer för barns rättigheter, barns välfärd och ungdomar ▶ Barnombudspersoner ▶ Barn och unga, inklusive barn och unga från utsatta miljöer (se avsnittet nedan om samråd med barn och unga) ▶ Relevanta yrkesorganisationer (lärare, vårdpersonal, socialarbetare, osv.) ▶ Akademiker som arbetar med frågor som rör barns rättigheter och barns välfärd, i synnerhet de som är experter på barns delaktighet och/eller engagerar barn i sin forskning. <p>Samråden ska vara öppna för alla relevanta intressenter. Därför ska det samordnande organet/ministeriet också offentligt tillkännage, till exempel via ministeriets webbplats och yrkesorganisationer, icke-statliga organisationer, civila folkrörelser och akademiska organisationer, att bedömningen av barn delaktighet kommer att utföras och att intresserade intressenter är välkomna att delta. För att säkerställa engagemang från alla relevanta intressenter är det viktigt att det samordnande ministeriet hjälper till att skicka ut inbjudningar att delta i bedömningen.</p>	Nationell myndighet

Tidslinje	Åtgärd	Ansvar
2 månader		
Månad 2	<p>Informationsmöte</p> <p>Ett utbildnings- och informationsmöte på en eller två dagar ska hållas för omkring 25-30 av de viktigaste intressenterna enligt följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ En introduktion till Europarådets arbete med barns delaktighet: de tre policygranskningarna, framtagandet av rekommendationen, ange sammanhanget för bedömningsprocessen för barns delaktighet ▶ En introduktion till barnrättskommitténs artikel 12 och den allmänna kommentaren nr. 12 ▶ En introduktion till rekommendation (2012)2 om barns och ungas delaktighet ▶ En introduktion till bedömningsverktyget för barns delaktighet och anvisningarna ▶ Diskussion om förväntningarna på nationella partner ▶ Samråd med barn och unga: fokusgrupper ▶ Förväntat utfall av samrådsprocessen och hur man rapporterar ▶ Processens handlingsplan och tidsplan ▶ Vad som ska göras med utfallen och nödvändiga uppföljningsaktiviteter 	Nationell myndighet

2. Genomförandefas

I genomförandefasen ingår genomförandet av bedömningsverktyget i Europarådets medlemsstat.

Tidslinje	Åtgärd	Ansvar
9 månader		
Månad 3-10	<p>Samråd med flera intressenter</p> <p>Under den här perioden ska samråd där flera intressenter ingår hållas med icke-statliga organisationer, aktörer från civilsamhället, akademiker och fackministerier. Samråden ska genomföras per indikator. Detaljerade anvisningar om vilka intressenter som ska konsulteras om vilken indikator finns i anvisningarna.</p> <p>Samråden ska samordnas av de nationella myndigheterna. För varje indikator ska den ansvariga nationella myndigheten begära skriftlig information (i synnerhet för indikator 1 och 2) eller anordna samrådsmöten med de relevanta intressenterna.</p> <p>Indikator 1, 2, 7, 10: samråd med fackministerier och regeringsorgan</p> <p>Indikator 3, 5: samråd med yrkespersoner som arbetar med barn</p> <p>Indikator 4: samråd med juridiska yrkespersoner som arbetar med/ för barn</p> <p>Indikator 6: samråd med yrkespersoner och yrkesorganisationer</p> <p>Indikator 7, 8, 9, 10: samråd med icke-statliga organisationer och civilsamhället</p>	Nationell konsult

Tidslinje	Åtgärd	Ansvar
9 månader		
Månad 3-10	<p>Samråd med barn och unga</p> <p>Barn och unga ska konsulteras om vissa indikatorer (nummer 3, 5, 7, 8 och 9). De här indikatorerna har valts eftersom övriga indikatorer handlar om att samla in dokumenterade bevis, vilket kan göras utan att samråda med barn. Barn konsulteras genom att anordna fokusgruppsmöten med hjälp av valda skolor och organisationer i civilsamhället.</p> <p>Fokusgrupper med barn och unga</p> <p>I varje land ska minst 10 fokusgrupper med barn och unga anordnas. Hälften (minst fem) av fokusgrupperna ska anordnas med hjälp av skolor för årskurs 1-9 (möjligtvis genom att använda Europarådets kontaktpunkter för utbildning om barns rättigheter och mänskliga rättigheter). Den andra hälften (minst fem fokusgrupper till) ska anordnas tillsammans med organisationer i civilsamhället. Icke-statliga organisationer ska uppmanas att säkerställa att i synnerhet barn med utsatt bakgrund deltar i fokusgruppens möten (bland annat funktionshindrade barn, barn med erfarenhet av alternativ vård, barn i hälso- och sjukvård, osv.).</p> <p>Tillräckligt med tid ska avsättas för att anordna samråden i fokusgrupperna. Samråden ska företrädesvis ta en hel dag, och ska inte vara kortare än en halv dag. Samråden i fokusgrupper kan hållas under en dag under en weekend eller anordnas som flera kortare sessioner efter skolan, beroende på vad som är praktiskt och för barnens bästa. För vissa barn kan det vara svårt att koncentrera sig under en hel dags samråd, och de kanske föredrar en rad kortare sessioner. Det kan dock hanteras genom att säkerställa att det finns tillräckligt med raster och stimulans under samrådsdagen.</p> <p>Urvalet av barn i skolorna ska göras i samråd med de valda skolorna över hela landet, och representera barns olika bakgrunder, det vill säga landsbygd och städer och områden med särskilda minoriteter i skolorna. När skolorna har valts ut ska den utsedda skolan uppmanas att anordna en grupp med högst 15 till 20 barn i olika åldrar och med en jämn könsfördelning.</p> <p>Urval av barn med hjälp av icke-statliga organisationer. Under utbildnings- och informationsmötet ska ett sidomöte anordnas med icke-statliga organisationer och aktörer från civilsamhället för att be om deras hjälp att identifiera olika grupper med barn. Det kan göras genom att be fem olika icke-statliga organisationer att var och en anordna ett fokusgruppsmöte med barn (det vill säga icke-statliga organisationer som arbetar med specifika grupper av barn, till exempel funktionshindrade barn, invandrade barn, asylsökande barn, barn i ungdomsrättsvård, omhändertagna barn, osv.). Syftet är att säkerställa att olika grupper med barn från vissa utsatta bakgrunder kan delta i samråden.</p> <p>Facilitator(er)</p> <p>Fokusgrupperna behöver förberedas av en professionell facilitator som har erfarenhet av att arbeta med barn och som är insatt i processen och innehållet i bedömningsverktyget för barns delaktighet.</p>	Nationell myndighet

Tidslinje	Åtgärd	Ansvar
9 månader		
	<p>Facilitatorns förberedelser innebär:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Att lära känna verktyget, rekommendationen och pilotprocessen. Att sätta sig in i indikatorerna som barnen ska samråda om (nummer 3, 5, 7, 8 och 9) (uppskattad arbetstid: en halv dag) ▶ Att förbereda samråden i fokusgruppen: ta fram ett program, se till att det innehåller tillräckligt med pauser och stimulans och säkerställa att de viktiga frågorna diskuteras. <i>Det kan ske på olika sätt: gruppdiskussioner, World Café-diskussioner, teater och rollspel, kreativt arbete, osv. (uppskattad arbetstid: en halv dag).</i> ▶ Genomföra fokusgruppens möte (uppskattad arbetstid: en dag) ▶ Rapportera om fokusgruppens samråd (uppskattad arbetstid: två dagar) 	

3. Avslutande utvärderingsfas

Utfallet av bedömningsprocessen är en nationell rapport med bedömningen av barns delaktighet. Rapporten innehåller de data som har identifierats och en gradering (0-3) för varje indikator, samt luckor och utmaningar som har identifierats per indikator. Rapporten utgör en referensbedömning och utvärdering av situationen för barns delaktighet i landet, inklusive rekommendationer och en handlingsplan för förbättringar.

Tidslinje	Åtgärd	Ansvar
2 månader		
I slutet av månad 10	<p>Insamling av nationella data</p> <p>De nationella myndigheterna ansvarar för att samordna insamlingen av information, data och utfall av samråden med olika intressenter, inklusive utfallen från samråden i barnfokusgrupperna (antecknade av barnens facilitatorer) och utfallen från samråden med vuxna intressenter. Alla rapporter och all information som samlats in ska skickas till den nationella konsulten.</p>	Nationell myndighet och nationell konsult
Månad 11-12	<p>Nationell rapport</p> <p>All information och alla rapporter från medlemsstaten samlas in av den nationella konsulten och sammanställs till en nationell rapport.</p>	Nationell konsult
Månad 12	<p>Utvärderingsmöte</p> <p>I slutet av bedömningsprocessen ska ett utvärderingsmöte anordnas av den nationella myndigheten för alla intressenter som har ingått i processen. Syftet med mötet är att presentera den nationella rapporten, diskutera viktiga utfall och förslag på hur man ska komma vidare.</p> <p>Feedback på bedömningsprocessens utfall ska också ges till barnen som har deltagit i barnfokusgrupperna, via barnens facilitatorer eller skolorna och de icke-statliga organisationer som hjälpte till att anordna fokusgrupperna.</p>	Nationell myndighet, nationell konsult

Agenda

”Att garantera barns rätt till delaktighet på alla områden i livet och mäta framstegen med att främja barns delaktighet”

Europarådets bedömningsverktyg för barns delaktighet

Utkast till agenda

- 9.30 Öppning och välkomnande
Representant från det nationella ministeriet/organet Divisionen för barns rättigheter, Europarådet
- 9.45 Presentation av deltagarna
- 10.05 Barns rätt till delaktighet: Introduktion till bedömningsprocessen för barns delaktighet
Presentation av betydelsen av barnkonventionens artikel 12 och allmän kommentar nr. 12 för barnens rätt till delaktighet.
Presentation av Europarådets arbete med barns delaktighet: de tre policygranskningarna, framtagandet av rekommendationen (2012)2 om barns och ungas delaktighet
Frågor och svar
- 10.45 Presentation av den rådande situationen för barns delaktighet i medlemsstaten
- 11.15 Kafferast
- 11.30 Hur barns delaktighet påverkar beslutsfattande: två evidensbaserade fallstudier
– en europeisk fallstudie
– en global fallstudie
- 12.00 Interaktiv session om barns delaktighet
Gruppdiskussioner om hur olika grupper med barn ska engageras i beslutsfattande
- 12.30 Lunch
- 13.30 Europarådets bedömningsverktyg för barns delaktighet och pilotprocessen verktyget
Introduktion till bedömningsverktyget för barns delaktighet
Presentation av verktygets genomförandeprocess och olika intressenters medverkan, inklusive barn och unga
Bakgrundsdocument: Bedömningsverktyg för barns delaktighet, vägplan, anvisningar, medverkan av barn i fokusgrupper
- 14.15 Diskussioner i arbetsgrupper om indikatorerna i bedömningsverktyget för barns delaktighet och samrådsprocessen
Syftet med sessionen är att deltagarna ska bekanta sig med indikatorerna och skapa en grund för samrådsprocessen i landet. Deltagarna delas upp i grupper så att alla kan diskutera de indikatorer som är relevanta för deras arbetsområde och expertis. Deltagarna har också möjlighet att ställa frågor om användningen och genomförandet av de olika indikatorerna i landets sammanhang.
- 15.15 Kafferast
- 15.30 Feedback på utfallet från arbetsgrupperna, uppföljningsåtgärder och slutsatser
- 16.30 Mötet avslutas

www.coe.int

Europarådet är kontinentens ledande människorättsorganisation. Det består av 47 medlemsstater, varav 28 är medlemmar i Europeiska unionen. Alla medlemsstater i Europarådet har undertecknat den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, ett fördrag som är avsett att skydda mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna övervakar genomförandet av konventionen i medlemsstaterna.